

Matematika A4 - Valószínűségszámítás 7. gyakorlat

CHT, változók transzformációja, konvolúció

Centrális határeloszlás-tétel

1. feladat Egy kollégiumban az üres férőhelyek száma 150. Egy ide jelentkező hallgató 0.6 valószínűséggel felel meg a felvételi követelményeknek. Ha 240-en jelentkeznek, akkor mi a közelítő valószínűsége, hogy a felvettek közül senkit sem kell átirányítani másik kollégiumba?

Változók transzformációja

Legyen $Y = g(X)$.

- Ha g függvény szigorúan monoton növekvő: $F_Y(y) = F_X(g^{-1}(y))$, $f_Y(y) = \frac{f_X(g^{-1}(y))}{g'(g^{-1}(y))}$.
- Ha g szigorúan monoton csökkenő: $F_Y(y) = 1 - F_X(g^{-1}(y))$, $f_Y(y) = -\frac{f_X(g^{-1}(y))}{g'(g^{-1}(y))}$.
- $\mathbb{E}(Y) = \int_{-\infty}^{\infty} g(x)f_X(x) dx$, $\mathbb{D}^2(Y) = \int_{-\infty}^{\infty} g(x)^2 f_X(x) dx - \mathbb{E}(Y)^2$.

2. feladat Vegyük azt az X folytonos eloszlást, amelynek a sűrűségfüggvénye $f(x) = 2x$, ha $x \in (0, 1)$, egyébként 0. Mi lesz az $Y = 3 + 5X$ valószínűségi változó sűrűségfüggvénye? Vizsgáljuk a várható értéket!

3. feladat Van egy 25 óra várható értékű exponenciális eloszlás szerint kiégő égőnk. A barátommal a következő játékot játszunk: fizetek neki 625 forintot, és ha kiég az égő, akkor ő kifizeti nekem az égő órákban mért élettartalmának négyzetét. Kinek előnyös a játék? Számoljuk ki a barátom által fizetett pénz eloszlását!

4. feladat Legyen X valószínűségi változó egyenletes eloszlású a $[0, 1]$ intervallumon. Határozzuk meg az alábbi változók eloszlását! Hogyan változik a várható érték és szórás?

- (a) $\sqrt{X}$ (b) X^2 (c) $X^{-\frac{1}{2}}$ (d) X^{-1} (e) X^{-2}

5. feladat Legyen X 2 paraméterű exponenciális eloszlású valószínűségi változó. Mi lesz X^k eloszlása?

6. feladat Legyen X egyenletes eloszlású az $[5, 8]$ intervallumon. Számoljuk ki az eloszlás- és sűrűségfüggvényét az alábbi változóknak!

- (a) $|X - 6|$ (b) X^2

7. feladat Legyen X egy 1 paraméterű exponenciális eloszlású valószínűségi változó. Határozzuk meg $Y = \ln(X)$ sűrűségfüggvényét.

8. feladat Legyen X normális eloszlású μ várható értékkel és σ szórással. Mi lesz $Z := aX + b$ eloszlása?

Konvolúció

Legyen X és Y független valószínűségi változók.

Ha X és Y diszkrét: $\mathbb{P}(X + Y = m) = \sum_{k=-\infty}^{\infty} \mathbb{P}(X = k) \cdot \mathbb{P}(Y = m - k)$.

Ha X és Y folytonos: $f_{X+Y}(t) = \int_{-\infty}^{\infty} f_X(x) \cdot f_Y(t - x) dx$.

- $X \sim \text{BIN}(n, p)$, $Y \sim \text{BIN}(m, p)$ független, akkor $X + Y \sim \text{BIN}(n + m, p)$
- $X \sim \text{POI}(\lambda)$, $Y \sim \text{POI}(\mu)$ független, akkor $X + Y \sim \text{POI}(\lambda + \mu)$
- Ritkított Poisson: $X \sim \text{POI}(\lambda)$ és X darab pont egymástól függetlenül p valószínűséggel piros, akkor a piros pontok számának eloszlása $\text{POI}(p\lambda)$
- $X_1, X_2, \dots, X_n \sim \text{EXP}(\lambda)$ függetlenek, akkor $\sum_{i=1}^n X_i \sim \text{Erlang}(n, \lambda)$

9. feladat Egy adott helyen átlagosan évente ötször van földrengés.

- (a) A földrengéseknek 20%-a jár cunamival. Mi a valószínűsége, hogy egy évben több, mint 2 cunami van?
- (b) Egy évben átlagosan tízszer történnek erdőtűzek. Mi annak a valószínűsége, hogy egy évben pontosan 8 természeti katasztrófa (földrengés vagy erdőtűz) következik be?

10. feladat Egy villamosmérnök hallgató A4 zh-ra készül.

- (a) Úgy dönt, hogy addig csinál korábbi zh feladatsorokat, amíg valamelyik nem lesz hibátlan. Mivel közben már nem tanul, minden feladatsort egymástól függetlenül 20%-os valószínűséggel írja meg hibátlanul. Viszont pont mikor írt egy hibátlant, az egyik csoporttársától kap még 8 feladatsort, amik között állítólag ott van a másnapi zh. Sajnos már nagyon fáradt, ezért nem tudja mindet megnézni. Ehelyett mind a 8 feladatsorról külön-külön pénzfeldobással dönti el, hogy végigmenjen-e rajta. Mi valószínűsége, hogy pontosan m feladatsort old meg a gyakorlás során?
- (b) Nem volt szerencséje és pont kihagyta gyakorlásnál a tényleges feladatsort, így csak 4-est kapott. Természetesen ezután elkezd készülni a pótzh-ra, de új taktikával. A meglévő 10 darab pótzh feladatsort egymástól függetlenül 75-75% eséllyel csinálja meg. Viszont mikor ezekkel elkészült, megint kap 5 extra feladatsort, amikről megint pénzfeldobással dönt. De most mindegyiknél kétszer dobja fel az érmét és csak akkor hagyja ki, ha két fejet dob. Mi a valószínűsége, hogy pontosan 6 feladatsort csinál meg pótzh-ra készülve?

11. feladat Határozzuk meg két standard normális eloszlás konvolúcióját!

12. feladat Legyen $X \sim \text{UNI}(0, 1)$ és $Y \sim \text{UNI}(1, 3)$. Határozzuk meg $X + Y$ eloszlását!